

Dómsorð:

Ákærði, Vigfús Ingólfsson, sæti fangelsi í eitt ár, en til frádráttar komi með fullri dagatölu gæsluvarðhaldsvist hans frá 16. október til 14. nóvember 1973.

Ákærði greiði allan sakarkostnað, þar með talin máls-sóknarlaun til ríkissjóðs, kr. 50.000, og málsvarnarlaun til skipaðs verjanda síns, Jóns Hjaltasonar hæstaréttarlög-manns, kr. 50.000.

Mánudaginn 26. febrúar 1979.

Nr. 216/1977. **Sigfús J. Johnsen**

(Jón E. Ragnarsson hrl.)

gegn

Brynjólfi Kjartanssyni

(sjálfur).

Uppboð. Skuldabréf. Greiðslufall. Geymslugreiðsla.
Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Björn Svein-björnsson, Benedikt Sigurjónsson, Logi Einarsson, Magnús P. Torfason og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi hefur skotið málinu til Hæstaréttar með stefnu 6. desember 1977. Krefst hann þess, að hinum áfrýjaða úr-skurði verði hrundið og synjað um framgang uppboðs. Hann krefst og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi áfrýjanda.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð ný gögn, þar á meðal ljós-rit af handhafaskuldabréfi, útgefnu 18. október 1976 af áfrýjanda, að fjárhæð 2.000.000 króna, tryggðu með 3. veð-rétti í fasteigninni Fýlshólum 6.

Fyrir Hæstarétti er ágreiningslaust, að leggja verði til grundvallar, að áfrýjanda hafi fyrst hinn 10. júní 1977 borist tilkynning um, að handhafaskuldabréf þau, sem um er fjallað í málinu, væru til innheimtu hjá Búnaðarbanka Íslands, Austurbæjarútibúi. Enn fremur, að áfrýjandi hafi að svo komnu máli átt að greiða þær afborganir og vexti, sem samkvæmt skuldabréfunum féllu í gjalddaga 1. s. m.

Áfrýjandi fór að vísu ekki tafarlaust í Búnaðarbankann til að inna hinar gjaldföllnu greiðslur af hendi. Greiðsludráttur hans var þó eigi slíkur, að stefnda væri vegna hans rétt að telja alla veðskuldina í gjalddaga fallna samkvæmt ákvæðum veðskuldabréfanna um það efni. Þar sem skuldabréfin voru ekki lengur til staðar í bankanum, er áfrýjandi bauð fram greiðslu sína, og óvíst var, hver hefði þau í höndum, var áfrýjanda heimilt að leysa sig frá greiðsluskyldu með því að leggja hinar gjaldföllnu greiðslur á geymslureikning í Landsbankanum, svo sem hann og gerði að morgni 16. júní. Er ósannað, að áfrýjandi hafi þá verið búinn að fá símskeyti frá stefnda, þar sem krafist var allra eftirstöðva skuldarinnar.

Svo sem nánar er greint í hinum áfrýjaða úrskurði, var lýsing áfrýjanda á kröfu stefnda, er hann greiddi hana inn á geymslureikning í Landsbankanum, að ýmsu leyti ónákvæm. En þar sem engin gögn eru komin fram um, að stefnda hefði ekki verið unnt að fá féð greitt til sín þrátt fyrir þessa ágalla, og hann hafði enn fremur engin andmæli uppi fyrir uppboðsréttinum um, að geymslugreiðslan hefði verið ófullnægjandi af þessum sökum, verður ekki litið svo á, að taka beri kröfu stefnda til greina af umræddri ástæðu. Þá verður sú ástæðulausa tóf, sem á því varð af hendi áfrýjanda að tilkynna stefnda um geymslugreiðsluna, ekki metin honum til greiðsludráttar, þó að hún hins vegar kunni að baka honum skaðabótaskyldu gagnvart stefnda á tjóni, sem af kann að hafa hlotist, sbr. nú 3. mgr. 2. gr. laga nr. 9/1978 um geymslufé. Samkvæmt því, sem nú hefur verið rakið, ber að fella hinn áfrýjaða úrskurð úr gildi og synja um framgang hins umbeðna uppboðs.

Rétt er, að málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti falli niður.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði úrskurður er úr gildi felldur, og er synj-
að um framgang hins umbeðna upphöfs.

Málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

S é r a t k v æ ð i

Benedikts Sigurjónssonar hæstaréttardómara.

Við það verður að miða, að áfrýjandi hafi fyrst hinn 10. júní 1977 fengið í hendur tilkynningu Búnaðarbanka Íslands um, að handhafaskuldabréf þau, sem um er fjallað í málinu, væru til innheimtu í þeim banka. Þar sem gjalddagi hinna gjaldföllnu greiðslna var 1. júní s. á., bar áfrýjanda að innna þær af hendi þegar í stað, er hann vissi um greiðslustað. Hann gerði þó ekki tilraun til greiðslu fyrr en 15. s. m., en þá höfðu skuldabréfin verið tekin úr vörslu bankans. Áfrýjandi lagði fjárhæð, sem svaraði til hinna gjaldföllnu greiðslna, til geymslu hjá Landsbanka Íslands að morgni hins 16. s. m., en ósannað er, að hann hafi þá verið búinn að fá í hendur símskeyti það frá stefnda, þar sem stefndi krafði áfrýjanda um greiðslu allrar skuldarinnar samkvæmt skuldabréfunum. Lýsing Landsbanka Íslands á skuld þeirri, sem greiða ætti með geymslufénu, er ekki í samræmi við veðskuldabréf þau, sem um er fjallað í málinu, og áfrýjandi hefur engra gagna um það aflað, að banki þessi teldi sér skylt að greiða handhafa fyrrgreindra veðskuldabréfa fé þetta. Eigi hirti áfrýjandi um að gera ráðstafanir til þess að greiða stefnda hina gjaldföllnu afborgun og vexti eftir móttöku símskeytisins 16. júní 1977, og ekki sendi hann stefnda tilkynningu um geymslu fjár þessa í banka. Er ekki sannað, að stefndi hafi um hana vitað fyrr en í þinghaldi 16. september 1977.

Þegar allt þetta er virt, verður að telja áfrýjanda hafa

gerst sekan um slík vanskil á greiðslu veðskuldabréfanna, að öll skuld samkvæmt þeim á greiðslu veðskuldabréfanna samkvæmt þeim sé í gjalddaga fallin.

Með þessari athugasemd ber að staðfesta hinn áfrýjaða úrskurð.

Samkvæmt þessum málalokum ber að dæma áfrýjanda til greiðslu málskostnaðar fyrir Hæstarétti, sem ákveðst 200.000 krónur.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Sigfús J. Johnsen, greiði stefnda, Brynjólfi Kjartanssyni, 200.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður uppboðsréttar Reykjavíkur 11. nóvember 1977.

Brynjólfur Kjartansson héraðsdómslögmaður hefur krafist þess, að fasteignin Fýlshólar 6 hér í borg verði seld á nauðungaruppboði til lúkningar veðskuld að fjárhæð kr. 2.000.000 með 12% vöxtum á ári frá 12. júní 1976 til 1. júní 1977, en 2½% vöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð frá 1. júní 1977 til 1. ágúst 1977 og 3% vöxtum á mánuði frá 1. ágúst 1977 til greiðsludags, enn fremur til lúkningar innheimtulaunum skv. gjaldskrá LMFÍ og ritunar uppboðsbeiðni, samt. kr. 139.500, og öllum kostnaði við uppboðið. Þá krefst hann málskostnaðar úr hendi gerðarþola, Sigfúsar Johnsen, vegna uppboðsréttarmáls þessa.

Gerðarþoli, Sigfús Johnsen, Fýlshólum 6, hefur krafist þess, að synjað verði um gerðina, og krefst hann þess jafnframt, að gerðarbeiðandi verði úrskurðaður til að greiða málskostnað.

Málið var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum flutningi, sem fór fram þann 27. október sl.

Gerðarþoli, Sigfús Johnsen, er þinglesinn eigandi fasteignarinnar Fýlshóla 6 hér í borg.

Í máli þessu liggja fyrir 2 veðskuldabréf, útgefin til handhafa af gerðarþola þann 15. júlí 1976, hvort að upphæð 1.000.000 kr. Til tryggingar skuldinni veita bréf þessi skuldareiganda samhliða 2. veðrétt og uppfærslurétt á eftir 5.000.000 kr. í fasteigninni Fýlshólum 6 ásamt lóðarréttindum. Gerðarþoli lofar að endurgreiða skuld þessa með jöfnum árlegum afborgunum á næstu

3 árum frá útgáfudegi, og skal fyrsta afborgun fara fram þann 1. júní 1977 og síðan 1. júní árlega, uns skuldinni er lokið. Þá skal greiða 12% ársvexti af skuldinni, eins og hún er á hverjum tíma, árlega eftir á, á sömu gjalddögum og afborganir. Bréfin hafa að geyma ákvæði um, að verði ekki staðið í skilum með greiðslur afborgana og vaxta skuli hún öll í gjalddaga komin án fyrirvara og megi veðhafi þá láta taka veðið fjárnámi skv. 15. gr. laga 29/1885 eða selja það á opinberu uppboði án dóms, sáttar eða aðfarar skv. 1. gr. laga nr. 57/1949.

Bréf þessi eru undirrituð í viðurvist tveggja vitundarvotta, og þeim var athugasemdalaust þinglýst þann 29. september 1976.

Uppboðsbeiðni gerðarbeiðanda er dagsett þann 28. júní 1977. Var gerðarþola send tilkynning um framkomna uppboðsbeiðni þann 17. ágúst og þess getið, að auglýsing um uppboð yrði send til birtingar þann 13. september. En til þess kom ekki, þar eð þann 2. september bárust uppboðshaldara skrifleg mótmæli gegn framgangi uppboðs. Var uppboðsbeiðni tekin fyrir þann 16. september, og voru þá ítrekuð mótmæli gegn uppboðinu, og er þar af leiðandi uppboðsréttarmál hér til úrskurðar.

Gerðarbeiðandi segir í málsúttlistun sinni, að á gjalddaga þann 1. júní 1977 hafi veðskuldabréfin verið til innheimtu í aðalbanka Búnaðarbanka Íslands, sem hafi skrifað gerðarþola bréf, til þess að hann fengi að vita um greiðslustað. Þetta erindi hafi ekki borið árangur og hafi gerðarþola aftur verið skrifað, rskj. 6, sem er dagsett 7. júní, og þá sett í ábyrgðarpóst. Þetta bréf hafi gerðarþoli tekið af pósthúsinu þann 10. sama mánaðar, sbr. áritun hans á pósttilkynningu, rskj. 5. Þrátt fyrir þetta hafi gerðarþoli ekki greitt, og kveðst gerðarbeiðandi nú hafa sent honum sím-skeyti, sbr. fylgiskjal nr. IV með rskj. 4, og skorað á hann að borga kr. 2.000.000 ásamt vöxtum og kostnaði á skrifstofu sinni í síðasta lagi þann 23. júní, svo komist yrði hjá uppboði. Samkvæmt rskj. 4, fskj. V, hafi skeyti þetta verið afhent á heimili gerðarþola þann 16. júní kl. 9.45 árdegis. Gerðarbeiðandi segir, að fram hafi að vísu komið í máli þessu, að gerðarþoli hafi deponerað kr. 921.815 þann 16. júní, en þetta hafi sér verið með öllu hulið, allt þar til hann hafi fengið að vita um andmæli gegn nauðungaruppboðinu, en það andmælaskjal er dagsett þann 2. september 1977, rskj. 4, og lagt fram í uppboðsrétti 16. sama mánaðar. Nú sé fjarstæða, að sér hafi borið nein skylda til þess að fara milli banka og útibúa til þess að grennslast fyrir um það, dag eftir dag, hvort greiðsla hefði borist með deposition.

Gerðarþoli hafi vissulega átt að láta sig vita af því til þess að firra sig vanskilavítum. Enn segir gerðarbeiðandi, að sér hafi aldrei verið fengin nein skilríki, svo hann gæti hafið féð úr bankanum.

Gerðarbeiðandi kveðst líta svo á, að allt þetta heimili fyllilega eindögun allrar veðskuldarinnar, og krefst þess með tilvísun til ákvæða veðbréfanna um vanefndaaðildir skuldareiganda, að umbeðið uppboð nái fram að ganga. Hann getur þess í sambandi við framkomna málskostnaðarkröfu, að þar eð gerðarþoli hafi látið undan fallast, svo sem að framan er lýst, að láta sig vita um deposition, eigi málskostnaður að falla á hann í uppboðsréttarmáli þessu, jafnvel þótt uppboðsrétturinn teldi rétt að synja um gerðina.

Af gerðarþola hálfu er því mótmælt, að honum hafi borist annað bréf Búnaðarbankans en það, sem hann fékk í hendur þann 10. júní 1977. Vakin er athygli á því, að gerðarþoli hafi keypt eignina Fýlshóla 6 af Antoni Erlendssyni, sem hafi fengið hluta verðsins greitt með hér umræddum veðbréfum, og muni Anton enn vera eigandi bréfanna. Gerðarþoli hafi fyrst þann 10. júní mátt vita, hvar bréfin voru niður komin. Hafi hann án ástæðulauss dráttar farið í Búnaðarbankann og viljað borga þann 15. júní, en þá hafi veðbréfin ekki verið þar og hann því deponerað hinum föllnu afborgunum í Landsbankann að morgni þess 16. júní, en síðar sama morgun hafi sonur hans tekið við símskeyti frá gerðarbeiðanda, þar sem eindögun allrar veðskuldarinnar er yfir lýst. Þessi yfirlýsing gerðarbeiðanda hafi sem sé komið í ótíma, og er réttmæti hennar alfarið mótmælt og uppboðskröfunni þar með, bæði að því er varðar höfuðstól kröfu og vaxtakröfunna, sem fari í bága við núgildandi reglur um heimtu dráttarvaxta, sbr. auglýsingu Seðlabanka Íslands 18. mars 1977. Þá sé gjaldfelling höfuðstólsins ekki boðuð með lögmætum hætti, þar eð aðeins hafi verið notast við símskeyti í stað stefnuvotta. Gerðarþoli hafi gert það, er af honum mátti heimta að öllu leyti, og meira en svo sé, þar eð hann hafi deponerað dráttarvöxtum, sem honum hafi engin skylda borið til að gera. Honum hafi ekki borið nein skylda til að tilkynna gerðarbeiðanda um deponeringu, gerðarbeiðandi hefði getað fengið þær upplýsingar hjá bankanum, ef viljað hefði.

Veðskuldabréf þessi eru gefin út til handhafa, en enginn greiðslustaður er tiltekinn. Það er ekki sannað, að gerðarþola hafi verið kunnugt um handhöfn bréfanna á gjalddaga 1. júní

1977, fyrr en hann tók við bréfi Búnaðarbankans þann 10. sama mánaðar. Til þess tíma mátti hann halda að sér höndum um greiðslu, en síðan átti hann að bregða við án ástæðulausrar tafar og greiða áfallnar afborganir og vexti, svo sem um samið var í bréfinu, ásamt dráttarvöxtum, ef því yrði að skipta, frá 10. júní. Því er ekki sérstaklega mótmælt, að hann hafi lagt leið sína í Búnaðarbankann þann 15. júní, og verður að telja, að hann hafi brugðið nægilega fljótt við til að koma fram greiðslu, en þar eð bréfin voru þá ekki lengur í bankanum, var gerðarþoli aftur engu nær um handhafa þeirra og brá þá á það ráð að deponera fénu. En skv. fylgiskjali VI með rskj. 4 er deponering haldin mjög verulegum ágöllum. Kvittun þessi tilgreinir eitt veðskulda-bréf í stað tveggja, ársetning er ekki tilgreind og veðréttur ranglega sagður vera 3. veðréttur. Er því ekki ætlandi, að handhafi veðskuldabréfa þeirra, er hér liggja fyrir, hefði náð fénu úr bankanum við framvísun bréfanna. Losnaði gerðarþoli því ekki við greiðsluskyldu sína með þessari deponeringu. Síðan verður ekki séð, að gerðarþoli hafi gert neitt til þess að gegna skyldum sínum sem skuldari skv. veðbréfunum. Verður ekki hjá því komist að líta svo á, að gerðarþoli hafi gerst sekur um stórfelld greiðsluvanskil, og verður uppboð látið ná framgangi á ábyrgð gerðarbeiðanda.

Um vaxtakröfur gerðarbeiðanda er þetta að athuga:

Með heimild í lögum nr. 10/1961, 13. gr., hefur Seðlabanki Íslands ákveðið með auglýsingu, er birtist í Lögbirtingablaðinu 18. mars 1977, að dráttarvextir skuli mega nema $2\frac{1}{2}\%$ á mánuði eða broti úr mánuði frá gjalddaga á útlánum innlánsstofnana. Samkvæmt 2. gr. laga nr. 58/1960, er heimilt að taka þessa vexti af skuld þeirri, er hér um ræðir, frá gjalddaga hennar til greiðsludags, þó þannig, að samkvæmt nefndri auglýsingu skulu 15 dagar líða frá gjalddaga, þar til dráttarvexti má heimta. Á það er að líta, sbr. framanritað, að svo virðist sem gerðarþoli hafi verið búinn að leggja féð í banka, áður en honum barst símskeyti gerðarbeiðanda um handhöfn hans, en þá var hann búinn að festa féð í bankanum samkvæmt almennum reglum um deposition peninga, þó svo tækist að öðru leyti til hjá honum sem að framan er greint. Með tilliti til þess, að gerðarbeiðandi vatt allt of bráðan bug að því að taka veðskuldabréfin úr bankanum, þykir ekki sanngjarnt að leggja dráttarvexti á gerðarþola frá 16. júní. Verður heldur fyrir hendi að telja honum skyldu til greiðslu dráttarvaxta frá þeim degi, er honum varð sannanlega

vitanlegt, að gerðarbeiðandi hafði krafist uppboðs. Gerðarþola var tilkynnt um hina framkomnu uppboðsbeiðni með bréfi uppboðshaldara, sem var dagsett þann 17. ágúst, en ekki liggur fyrir, hvenær honum barst sú tilkynning. En þann 2. september afhenti umboðsmaður hans skrifleg mótmæli á skrifstofu uppboðshaldara gegn framgangi uppboðsins, og þykir verða að reikna dráttarvexti frá þeim degi, enda ber að skilja margnefnda auglýsingu Seðlabankans þannig, að geri skuldari skil innan 15 daga frá gjalddaga, verði honum ekki taldir dráttarvextir til gjalda, en líði þetta 15 daga tímabil, án þess að greitt sé, reiknist dráttarvextir frá gjalddaga.

Samkvæmt síðari auglýsingu Seðlabankans, er birtist í Lögbirtingablaðinu þann 20. júlí 1977, má taka allt að 3% dráttarvexti á mánuði eða broti úr mánuði frá 15 dögum eftir gjalddaga veðskuldabréfs.

Ber þannig að úrskurða, að skuld þessi beri 12% ársvexti frá 12. júní 1976 til 2. september 1977, en 3% dráttarvexti á mánuði eða broti úr mánuði frá þeim degi til greiðsludags.

Þá verður uppboðið látið fram fara til lúkningar innheimtulaunum skv. texta LMFÍ, þóknun fyrir ritun uppboðsbeiðni skv. sama texta og til lúkningar kostnaði við uppboðið.

Málskostnaður í uppboðsréttarmáli þessu fellur niður.

Þorsteinn Thorarensen borgarfélagi kvað upp úrskurð þennan.

Því úrskurðast:

Uppboð þetta nær fram að ganga á ábyrgð gerðarbeiðanda til lúkningar kr. 2.000.000 með 12% ársvöxtum frá 12. júní 1976 til 2. september 1977, en 3% dráttarvöxtum á mánuði eða broti úr mánuði frá þeim degi til greiðsludags, innheimtulaunum og kostnaði við uppboðsbeiðni skv. texta LMFÍ og til lúkningar kostnaði við uppboðið.

Málskostnaður fellur niður.